

Obsah

ÚVOD	10
VYMEZENÍ ARTETERAPIE A NÁČRT JEJÍHO VÝVOJE	15
1. Minulost a současnost arteterapie	17
1.1 Výtvarná tvorba v psychiatrii	17
1.2 Umění v psychoanalýze a psychoanalytické psychoterapii	18
1.3 Výtvarná tvorba v práci s dětmi	20
2. Vymezení oboru	22
2.1 Artefletika	23
2.2 Arteterapie	24
3. Přístupy, účinné faktory a jejich specifika v arteterapii	27
3.1 Přístupy v arteterapii	27
3.2 Specifika účinných faktorů v arteterapii	29
3.2.1 Psychoterapeutický vztah v arteterapii	29
3.2.2 Náhled	29
3.2.3 Korektivní zkušenost	30
3.2.4 Katarze a abreakce	30
3.2.5 Relaxace	31
3.2.6 Učení a výtvarný posun	31
3.3 Současné proudy v arteterapii	32
4. Arteterapie v kontextu psychoterapeutických škol	34
4.1 Arteterapie jako technika	34
4.2 Arteterapie jako samostatný obor	35
4.3 Arteterapie jako psychoterapeutický přístup	35
4.3.1 Hlubinný přístup v arteterapii	36
4.3.2 Rogersovská psychoterapie	37
4.3.3 Behaviorální psychoterapie	38
4.3.4 Existenciální analýza	39
5. Možnosti a cíle arteterapie	40
5.1 Možnosti arteterapie	40
5.2 Cíle arteterapie	41
5.3 Funkce exprese v arteterapeutických aktivitách	42
5.3.1 Expresse jako vnitřní nastavení	43
5.3.2 Expresse jako sebeověřování	43
5.3.3 Expresse jako terapeutický nástroj	43
5.3.4 Expresse jako sdělení	43

5.3.5	Expres jako komunikace	44
5.3.6	Expres jako zdroj informací a zprostředkovatel vztahu	44
5.3.7	Principy expresivní tvorby	45
5.4	Funkce komunikační	45
5.4.1	Řeč a výtvarné vyjádření	46
5.4.2	Výtvarné vyjádření jako zprostředkovatel komunikace	47
5.4.3	Výtvarné vyjádření jako forma komunikace	47
5.5	Interpretace v arteterapii	47
5.5.1	Interpretace jako informační rámec v arteterapii	48
5.5.2	Předpoklady interpretačních možností	49
5.5.3	Úkoly interpretace v arteterapii a zásady při interpretační práci	51
5.5.4	Možnosti a mezi interpretace v arteterapii	52
5.5.5	Užití interpretačního přístupu v arteterapeutické praxi	53
ARTETERAPEUTICKÁ METODIKA A VÝVOJ VÝTVARNÉ TVORBY		55
6. Arteterapeutická výtvarně metodická a interpretační strategie tzv. rožnovské školy		56
6.1	Teoretická východiska	56
6.1.1	Kontext rožnovské arteterapie	56
6.1.2	Úloha výtvarného projevu	58
6.1.3	Specifika stylu práce v intervenční arteterapii	58
6.2	Praktické postupy	59
6.2.1	Výtvarné technické prostředky v arteterapii	60
6.2.2	Tematické podněcování akvarelů a koláží v arteterapii	63
6.3	Metodologický rámec práce s artefaktem	64
6.3.1	Podstata metodických vstupů arteterapeuta ve formální složce	65
6.3.2	Podstata metodických vstupů arteterapeuta v obsahové složce	66
6.3.3	Setrvání s artefaktem a verbalizace	66
7. Výkladový rámec pro reflexi vývoje výtvarné tvorby v arteterapii		68
7.1	Vymezení změny	68
7.2	Změna psychoterapeutická	70
7.3	Změna výtvarná	71
8. Vývoj a změna výtvarného stylu		75
8.1	Vývojové aspekty v dětské kresbě a malbě	75
8.2	Piagetova kognitivní teorie a její aplikace na vývoj výtvarného projevu	76
8.2.1	Období názorného myšlení ve výtvarné tvorbě	77
8.2.2	Období konkrétních operací ve výtvarné tvorbě	78
8.2.3	Období formálních operací ve výtvarné tvorbě	79
8.2.4	Terapeutické využití modelu práce s vývojovými aspekty kresby a malby	79
8.2.5	Metodika arteterapeutické práce s vývojovými stádii J. Piageta	80
8.3	Styl v arteterapeutické tvorbě	80
8.3.1	Styl jako výraz změny	81
8.3.2	Popisný model stylů podle R. Simonové	83
8.3.3	Využití teoretické koncepce R. Simonové v arteterapii	86
Shrnutí teoretické části		22

Výzkumná část	91
1. Úvod výzkumné části	93
2. Teoretická východiska výzkumné studie	95
2.1 Rámec výzkumu	95
2.2 Zdroj výzkumu	95
3. Výzkumné cíle a formulace hypotéz	97
3.1 Cíle a praktické využití výzkumu	97
3.2 K formulaci výzkumného problému	97
3.3 Formulace hypotéz	98
4. Zpracování a analýza dat	99
4.1 Sběr dat a rámec arteterapie	99
4.1.1 Vzorek a metoda jeho výběru	99
4.1.2 Popis práce se získaným výzkumným materiálem	100
4.1.3 Metody použité při definici změn	100
4.1.4 Operacionalizovaná definice změny	101
4.2 Popis výzkumné intervence	101
4.3 Síla shody posuzovatelů existence změn	102
4.4 Způsob verifikace hypotéz	102
4.4.1 Testování hypotézy H1	102
4.4.2 Testování hypotézy H2 a H3	103
4.5 Časová analýza vztahu mezi terapeutickými a výtvarnými změnami	103
5. Další zjištění výzkumné studie	106
6. Shrnutí hlavních zjištění	109
7. Diskuse	110
8. Závěr	113
Seznam literatury	115
Přílohy	121